

13. Джаин И. О. Оценка трудового потенциала : [монография] / И. О. Джаин. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2002. – 250 с.

Исследование посвящено поиску путей развития хлебопекарных предприятий с целью обеспечения их эффективной деятельности и конкурентоспособности.

The research is devoted to finding ways of bakeries in order to ensure their effective functioning and competitiveness.

Дата надходження до редакції: 07.05.2013
Рецензент: д.е.н., професор Скопенко Н.С.

УДК 338.456.

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ІНТЕГРОВАНИХ СТРУКТУР: ОСОБЛИВОСТІ, ПЕРЕВАГИ, ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ

Ю. М. Шпиг, аспірант, Національний університет харчових технологій

Розглянуто основні елементи механізму створення інтегрованих структур. Обґрунтовано доцільність створення інтегрованих формувань, діяльність яких спрямована на врахування інтересів усіх учасників інтеграції.

Ключові слова. інтеграція, інтегрована структура, інтегроване формування.

Постановка проблеми. Формування і розвиток інтеграційних структур у сучасних умовах є одним з найважливіших чинників підвищення економічної ефективності сільського господарства України. Інтеграція сприяє раціоналізації існуючих товарних та грошових потоків, економічному і фінансовому оздоровленню підприємств, що беруть участь в ній. Інтегровані агропромислові формування ефективніші і адаптовані до умов ринкової економіки. Зацікавленість у вступі до інтегрованих структур ґрунтується на доходах, що додатково отримуються від поліпшення асортименту, якості і вигідного збуту готових продуктів, а також від використання резервів підвищення ефективності агропромислового виробництва, що утворюються на стиках технологічного ланцюжка.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемам розвитку інтегрованих структур в АПК присвячені праці таких вітчизняних вчених, як В. Л. Валентинова, М. М. Ільчука, О. Ю. Єрмакова, М. Ю. Коденської, М. Й. Маліка, В. Я. Месель-Веселяка, В. К. Савчука, П. Т. Саблука, В. К. Терещенка, та інших.

Метою даної статті є питання обґрунтованості формування інтегрованих структур, визначення їх переваг та проблем розвитку, дослідження особливостей інтеграційних процесів в АПК та харчовій промисловості України є актуальними.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціально-економічний розвиток сільських територій повною мірою залежить від стану агропромислового комплексу, який є одним з провідних в Україні і одним з найважливіших складових економіки регіону. На сучасному етапі потрібен більш широкий і послідовний розвиток кооперативно-інтеграційних процесів на всіх рівнях

управління АПК. Досвід показує, що там, де переробні підприємства мають стійкий зв'язок з сільськогосподарськими товаровиробниками, збільшується загальна ефективність аграрного виробництва та поліпшується розвиток сільських територій. Це досягається за рахунок зниження затрат на проміжних стадіях технологічного процесу агропромислового виробництва, а також за рахунок більш повного завантаження промислових потужностей. Поряд з цим успішно вирішується і таке важливе завдання, як залучення інвестицій.

Інтегрована структура може функціонувати як цілісний організм, в якому сконцентрований великий потенціал. Він визначається ступенем використання організаційних резервів і при ефективному господарюванні дає реальний економічний результат. Агропромислова інтеграція являє собою об'єктивний економічний процес, що характеризується певною закономірністю, пов'язаною, насамперед, з формами власності, розвитком суспільного поділу праці, його кооперацією і необхідністю на даній основі взаємодії між галузями і підприємствами аграрного і промислового виробництва.

Основною причиною низької фінансової стійкості підприємств є:

- низький технологічний рівень виробничих процесів.
- низький рівень переробки виробленої продукції.
- низька конкурентоспроможність.
- недосконалість механізму економічних зв'язків партнерів в умовах економічної, технологічної незбалансованості та дезінтеграції підприємств сільського господарства, переробки, обслуговування і торгівлі.
- недостатня державна підтримка.

- деградація ресурсної бази АПК.

Отже, для виходу підприємств з економічної кризи необхідно усунути вищезазначені чинники, тобто, спільними зусиллями, шляхом інтеграції, поживати економіку головних галузей АПК і нормалізувати ситуацію, в кожному конкретному випадку визначити оптимальний організаційно - економічний механізм функціонування інтегрованих формувань.

Основу інтеграційного розвитку агропромислового сектору України, на нашу думку, становить системна інтеграція як глибинний процес структурних перетворень в економіці всіх підрозділів інтеграційних формувань, завдяки яким мають виникнути оптимально збалансовані в територіально-економічному та соціальному планах господарства. В результаті інтеграційних процесів повинна відбуватися зміна якості системи економічних взаємозв'язків, що призводить до виникнення більш досконалого господарського механізму [1].

Необхідність інтеграції в усіх країнах пов'язана з великою технічною відсталістю сільськогосподарського виробництва порівняно з промисловістю; сезонністю аграрного виробництва, залежності його від погодно-кліматичних умов; стихійністю ринку сільськогосподарської продукції; необхідністю підвищення конкурентоспроможності виробництва [2]. А тому вкладення капіталу тільки в сільське господарство являє собою великий ризик. Вкладення коштів у процес переробки та реалізації сільськогосподарської продукції пов'язане також з необхідністю отримання сировини в достатній кількості, що викликає об'єктивну потребу у встановленні певних зв'язків із сільськогосподарськими товаровиробниками. Великий капітал зацікавлений у технічному переозброєнні сільського господарства для пристосування його до потреб великих промислових підприємств, тому переробні підприємства часто є ініціаторами інтеграційних зв'язків. Таким чином, аграрні підприємства вступають в інтеграційні зв'язки з метою зниження ризику, пов'язаного із сільськогосподарським виробництвом, тоді як переробні та інші підприємства агробізнесу прагнуть забезпечити собі стабільні доходи завдяки наявності надійної сировинної бази або гарантованого збуту своєї продукції чи послуг.

Сучасний етап розвитку економіки актуалізує потребу у формуванні великих інтегрованих промислових структур. Серед аргументів доцільності їх створення можна виділити наступні :

•інтеграція господарюючих суб'єктів сприяє подоланню багатьох структурних проблем сучасної економіки країни. Відсутність інтегрованих структур призводить до виникнення на ринках контролю посередницьких структур, що значно гірше, ніж монопольний вплив підприємства, який об'єднує послідовні стадії технологічного ланцюга;

•інтеграція господарюючих суб'єктів дозволяє учасникам заповнити існуючі «провали ринку» через створення внутрішнього ринку капіталу, загальної інфраструктури; підвищення якості інформації для учасників групи; зниження трансакційних витрат; підвищення якості управління; любіювання інтересів учасників;

•розвиток і зміцнення інтеграції дозволяє зменшити вірогідність опортуністичної поведінки учасників, диктатури цін, сприяє фінансовому оздоровленню підприємств-учасників, знижує гостроту нестачі ресурсів;

•інтегровані промислові структури здатні підвищити ефективність реального сектора економіки, зміцнити конкурентоспроможність вітчизняних підприємств на світових ринках, стимулювати інноваційні процеси, позитивно впливати на розвиток регіонів, інфраструктури, збільшувати зайнятість, тобто вирішувати комплекс гострих проблем, що накопичилися в економіці країни;

•інтеграція призводить до зменшення кількості збиткових підприємств в економіці через надання допомоги суб'єктам господарювання, що є збитковими але незамінними у загальному технологічному ланцюжку. Зростання ефективності виробництва інтегрованих структур переважно відбувається через розширення завантаження потужностей, що є важливим і чинником мобілізації додаткових інвестиційних ресурсів для економічного розвитку.

•інтеграція підприємств стимулює відновлення та побудову нових господарських зв'язків. Високі адаптаційні можливості структур із розвиненими коопераційними та інтеграційними зв'язками досягаються через узгоджену співпрацю між підприємствами та розподіл ризику. Збереження розвинених і сталих технологічних зв'язків створює передумови для подолання дефіциту ресурсів, що виникає в кризових ситуаціях, коли значна кількість фірм втрачає своїх постачальників та/або споживачів.

Галузева спеціалізація вітчизняних інтегрованих структур істотно залежить від їх розміру. Серед невеликих інтегрованих структур зустрічаються і горизонтальні, і вертикальні об'єднання. Великі інтегровані структури рідко бувають вузько-спеціалізованими, частіше вони мають конгломератну структуру з домінуванням вертикальних зв'язків над горизонтальними. [3].

Отже, об'єктивний процес поглиблення спеціалізації, посилення концентрації та інтенсифікації, кооперації й комбінування сільськогосподарських галузей зумовлює їх поєднання з промисловими підприємствами та іншими сферами економіки шляхом підвищення рівня розвитку техніки, машинної технології, масово-поточкового виробництва [4]. Об'єднання підприємств сільського господарства та промисловості в єдине інтеграційне формування стає не тільки можливим, а й значним важелем підвищення ефективності

виробництва, прискорення соціально-економічних перетворень на селі.

Інтеграційні процеси покликані з'єднати між собою ряд ключових елементів, аналіз яких доцільний, оскільки саме від ступеня проникнення однієї виробничої сфери в іншу, від того яким чином налагоджена робота виробничих, маркетингових, збутових ланок в продуктивній ланцюжку, залежать найбільш значимі показники галузі. Серед основних переваг, що стимулюють інтеграційні процеси, формування та розвиток інтегрованих виробництв, необхідно відзначити :

- 1. У процесі побудови інтеграційного ланцюжка за рахунок взаємного зміцнення виробництва виникає альтернатива більш успішного управління виробничим, маркетинговим, збутовим і іншим потенціалами. За рахунок скорочення дублювання операцій у виробництві, підприємства набувають додаткову конкурентну перевагу.

- 2. Підвищення оперативності управління виробництвом на основі взаємодії служб, підрозділів усередині підприємств відбуватиметься узгоджено.

- 3. Продуктивність праці служить важливим важелем у забезпеченні конкурентоспроможності харчової промисловості регіону. Беручи до уваги досвід західних компаній, варто прагнути до того, щоб частка ручної праці була мінімальною, а при необхідності і переглянута з урахуванням специфіки конкретного продукту, виробленого на підприємстві.

- 4. У процесі взаємодії підприємств один з одним варто прагнути до скорочення термінів випуску продукції з дотриманням необхідних вимог, що пред'являються до неї з технологічної точки зору. Ефективність від співпраці підприємств один з одним може виявлятися також в розподілі ризику і відповідальності в разі прийняття ефективного (програшного) варіанта стратегії розвитку. Синергетичний ефект від взаємодії підприємств один з одним тим вище, чим нижче ймовірність вступу нових потенційних конкурентів у галузь. Чим ближче підприємства розташовані в межах одного до провідного сировинного центру тим меншими будуть витрати на транспортування і складування продукції, і тим вище можливість вишукування додаткових резервів і залучення ресурсів для розвитку діяльності.

- 5. Економічні, податкові, цінові бар'єри - головні ключові складові розвитку підприємств харчової промисловості.

- 6. Гнучкість підприємств може бути досягнута за рахунок створення вертикально-інтегрованого підприємства з повним виробничо-збутовим циклом, що охоплює всі ланки продуктового ланцюжка. Наприклад, виробляючи м'ясну продукцію, ми можемо здійснювати свою діяльність за допомогою виробництва комбікормів, випуску м'ясної продукції і подальшої її реалізації на ринку.

- 7. Кон'юнктура ринку також впливає на здатність підприємств бути, певною мірою, конкурентоспроможними. В залежності від економічної обстановки, смаків та уподобань споживачів залежать стратегічні кроки, що вживаються компаніями в цілях утримання конкретного сегменту ринку продукції, що випускається. Мета інтеграційного процесу в даному випадку - налагодити виробництво і випуск продукції таким чином, щоб пропозиція задовольняла повною мірою платоспроможний попит.

- 8. Протягом останніх років в харчовій промисловості спостерігається явна тенденція до переходу по використанню ресурсозберігаючих технологій у виробництві продуктів харчування. Особлива увага приділяється тому, що повинна бути переглянута технологія, при якій сировину, що залишається від первинної переробки, передається у роботу виробничому циклу, і після на завершальній стадії може бути використана у випуску нового якісного продукту. Застосування в своєму виробництві так званих ресурсозберігаючих технологій несе в собі одну важливу перевагу: знижується собівартість виготовленого продукту, скорочуються транспортні і експлуатаційні витрати. Крім того, зекономлені акумульовані кошти можна направити для розвитку своєї діяльності.

Оцінюючи в цілому динаміку змін в сільськогосподарських підприємствах, можна говорити про причини незадоволеного стану матеріально-технічної бази сільського господарства, які тісно пов'язані з різким зниженням інвестицій в галузь, що, у свою чергу, обумовлено цілим комплексом проблем, що виникли в процесі ринкового реформування економіки. [5] І перш за все слід виділити погіршення загальної інвестиційної активності, зв'язаної з економічною кризою, відмовою держави від цілеспрямованої інвестиційної підтримки сільського господарства, відсутністю власних засобів для інвестицій, високими процентними ставками, встановленими за банківським кредитам. Підсумовуючи, можна виділити наступні тенденції:

- низьким рівнем матеріально-технічного потенціалу АПК;

- екстенсивним характером виробництва сільськогосподарської продукції;

- недостатнім рівнем інвестиційних вкладень у сільське господарство;

- низьким і нестабільним рівнем рентабельності рослинницької продукції в основному збитковим тваринництвом;

- нераціональним використанням виробничих потужностей і слабким освоєнням нових технологій у переробній промисловості

Висновки. В даний час формування і розвиток інтегрованих структур в АПК являє собою новий феномен, що вимагає пильної уваги як з боку держави, так і приватного бізнесу. Це пе-

редбачає: систематичне вивчення діяльності інтегрованих формувань; внесення відповідних змін до системи статистичної звітності їх функціонування; розробку належної політики регулювання діяльності інтегрованих структур, в тому числі антимонопольного характеру. Всі ці заходи нерозривно пов'язані між собою. Комплексне дослідження діяльності інтегрованих формувань в АПК неможливе без створення системи статистичної звітності, оскільки не існує реальної можливості виробляти моніторинг та організаційно-економічну оцінку функціонування даної форми організації підприємницької діяльності. Крім того, відсутність спеціальної нормативно-правової бази, що регулює діяльність різних інтегрованих структур, тягне за собою такі наслідки, як, наприклад, ухилення їх від податків. Також відомо, що об'єднання їх приводить до посилення концент-

рації ринку. У кінцевому рахунку постраждають споживачі. Все це ще раз підтверджує необхідність державного регулювання діяльності інтегрованих формувань в АПК, котра повинна реалізовуватися не тільки через систему нормативно-правових актів, а й через відповідну цільову систему державного регулювання.

З метою подальшого розвитку інтеграційних процесів слід звернути увагу на: формування ефективної системи економічних відносин між учасниками інтеграційних формувань; удосконалення форм агропромислової інтеграції, земельних відносин та відносин власності; покращення інвестиційної привабливості і активізацію інвестиційної діяльності з метою розвитку виробництва і формування необхідного розміру оборотного капіталу, що забезпечує нормальне ведення виробничо-фінансової діяльності.

Список використаної література:

1. Філіпенко А. Інтеграційні перспективи України : бігравітаційна модель / А. Філіпенко // Економіка України. — 2005. — № 6. — С. 11-74.
2. Кобець Є.А. Економічна сутність інтеграції в аграрному виробництві / Є.А. Кобець // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». — 2007. — № 1. — С. 146-149.
3. Кобець Є.А. Історичні аспекти розвитку інтеграції, її форми та напрями / Є.А. Кобець // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». — 2007. — № 2. — С. 129-133.
4. Пилипенко А. А. Стратегічна інтеграція підприємств: механізм управління та моделювання розвитку : монографія / А. А. Пилипенко. — Х. : ВД «Інжект», 2008. — 408 с.
5. Скопенко Н. С. Формування та розвиток інтегрованих об'єднань в АПК України [Текст] : монографія /; Нац. ун-т харч. технологій. - К. : НУХТ, 2012. - 265 с.

Рассмотрены основные элементы механизма создания интегрированных структур. Обоснована целесообразность создания интегрированных формирований, деятельность которых направлена на учет интересов всех участников интеграции.

Ключевые слова. интеграция, интегрированная структура, интегрированное формирование.

The basic elements of the mechanism for forming integrated structures. The necessity of creating integrated units, which takes into account the interests of all participants in integration.

Keywords. integration, integrated structure, integrated units.

Дата надходження до редакції: 26.04.2013

Рецензент: к.е.н., доцент Жмайлов В. М.

УДК 332.871.3

ОСББ ЯК СУЧАСНА ФОРМА ОБСЛУГОВУВАННЯ ЖИТЛОВОГО ФОНДУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Т. Б. Монастирська, здобувач, Тернопільський національний економічний університет

Розглянуто економічні підстави для виникнення ОСББ в Україні. Проаналізовано показники їх становлення та функціонування в місті Тернополі. Визначено основні проблеми, що виникають при створенні ОСББ. Окреслено шляхи активізації створення та підвищення ефективності створення ОСББ.

Ключові слова: об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, житлово-експлуатаційна контора, житловий фонд, органи місцевого самоврядування.

Постановка проблеми у загальному вигляді та їх зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Державною програмою активізації розвитку економіки на 2013-2014

роки однією із пріоритетних сфер, що потребує першочергового реформування, визначено житлово-комунальне господарство, оскільки саме від його розвитку великою мірою залежить динаміка